

KONKURS PRZEDMIOTOWY Z CHEMII DLA GIMNAZJALISTÓW

w roku szkolnym 2010 / 2011

Etap wojewódzki

INSTRUKCJA DLA UCZNI

Czas pracy 120 minut

Liczba punktów do uzyskania: 84pkt

1. Sprawdź, czy zestaw konkursowy zawiera:
  - 8 stron tekstu z instrukcją i zadaniami konkursowymi;
  - KARTĘ ODPOWIEDZI;
  - Kartę (2 strony) z tabelami i układem okresowym pierwiastków chemicznych;
  - Dwie kartki przeznaczone na BRUDNOPIS.

Ewentualne braki zgłoś nauczycielowi nadzorującemu konkurs.

2. Czytaj uważnie wszystkie polecenia i informacje do zadań. Korzystaj z układu okresowego pierwiastków chemicznych.
3. Rozwiązania zapisuj długopisem lub piórem z czarnym lub granatowym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora. Błędne zapisy wyraźnie przekreślaj.
5. W zadaniach od **1** do **20** są podane cztery odpowiedzi: **A, B, C, D**. Odpowiada im następujący układ na KARCIE ODPOWIEDZI:

A	B	C	D
---	---	---	---

Wybierz tylko jedną odpowiedź i zamaluj kratkę z odpowiadającą jej literą – np., gdy wybrałeś odpowiedź A:

☒	B	C	D
-------------------------------------	---	---	---

Staraj się nie popełniać błędów przy zaznaczaniu odpowiedzi, ale jeśli się pomylisz, błędne zaznaczenie obwiedź kółkiem i zamaluj inną odpowiedź.

☒	B	C	☒
-------------------------------------	---	---	-------------------------------------

6. Rozwiązania zadań od **21** do **28** zapisz czytelnie i starannie w miejscu na to przeznaczonym w KARCIE ODPOWIEDZI.
7. Obok każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.

BRUDNOPIS nie będzie oceniany.

POWODZENIA!

ZADANIA KONKURSOWE

Zadanie 1 (1pkt)

Wskaż, w którym z poniższych szeregów wymieniono tylko stopy:

a. brąz, mosiądz, stal	b. duraluminium, patyna, mosiądz
c. brąz, duraluminium, hematyt	d. aluminium, stal, magnezyt

Zadanie 2 (1pkt)

Pewną mieszaninę rozdzielono metodą chromatografii. Mieszaniną tą może być:

a. brąz	b. cukier z wodą
c. kolorowy tusz	d. mak z solą

Zadanie 3 (1pkt)

Wskaż, właściwy sposób postępowania podczas rozcieńczania stężonego kwasu siarkowego(VI).

- Należy do naczynia wlewać jednocześnie kwas i wodę.
- Należy wlewać po bagietce kwas do naczynia z wodą.
- Należy dodawać małymi porcjami wodę do kwasu i całość mieszać.
- Należy dodawać do naczynia na przemian wodę oraz kwas.

Zadanie 4 (1pkt)

Na kawałku węgla drzewnego umieszczono niewielką ilość tlenku miedzi(II) i ogrzano w płomieniu palnika. Wskaż, jakie są produkty zachodzącej reakcji.

a. Cu i H_2CO_3	b. $CuCO_3$ i CO
c. $CuCO_3$ i CO_2	d. Cu i CO_2

Zadanie 5 (1pkt)

Do próbki wody morskiej dodano wodnego roztworu azotanu(V) baru i stwierdzono, że spowodowało to wydzielenie białego osadu. Na tej podstawie sądzisz, że woda morska zawierała jony:

a. chlorkowe	b. wodorotlenkowe
c. siarczanowe(VI)	d. jodkowe

Zadanie 11 (1pkt)

W wyniku estryfikacji gliceryny można otrzymać min. tłuszcze i nitroglicerynę.

Wskaż, który z poniższych wzorów przedstawia glicerynę.

a. $\text{CH}_2\text{OHCH}_2\text{OH}$	b. $\text{HOCH}_2\text{CH}_2\text{CH}_2\text{OH}$
c. $\text{CH}_2\text{OHCH}(\text{OH})\text{CH}_3$	d. $\text{CH}_2\text{OHCH}(\text{OH})\text{CH}_2\text{OH}$

Zadanie 12 (1pkt)

Równanie reakcji, napisane w formie jonowej

jest ilustracją procesu:

a. estryfikacji	b. zubożniania
c. hydrolizy	d. zmydlania

Zadanie 13 (1pkt)

Podaj, z jakiego kwasu i alkoholu powstał ester o podanym wzorze:

a. kwasu propanowego i propanolu	b. kwasu etanowego i propanolu
c. kwasu etanowego i etanolu	d. kwasu propanowego i etanolu

Zadanie 14 (1pkt)

Wskaż, które z poniższych stwierdzeń **nie dotyczy** estrów.

- Z reguły posiadają charakterystyczny przyjemny zapach.
- Są cieczami na ogół trudno rozpuszczalnymi w wodzie
- Występują w kwiatach i owocach.
- Poza nitrogliceryną estry są niepalne.

Zadanie 15 (1pkt)

Wskaż, jakie doświadczenie należy przeprowadzić aby wykazać różnice w budowie cząsteczek tłuszczów stałych i ciekłych.

a. Podziałać wodą bromową.	b. Przeprowadzić hydrolizę.
c. Spalić tłuszcze.	d. Przeprowadzić reakcję z kwasem solnym.

Zadanie 16 (1pkt)

Podaj właściwe zakończenie poniższego stwierdzenia.

Glukozę od sacharozy można odróżnić badając czy substancje te:

- a. są słodkie. b. rozpuszczają się w wodzie.
 c. reagują z miedzią. d. mają właściwości redukujące.

Zadanie 17 (1pkt)

Wskaż, co jest produktem reakcji złożonych cukrów z wodą, w obecności mocnych kwasów lub enzymów.

- a. sacharoza b. etanol
 c. glukoza d. tlenek węgla(IV)

Zadanie 18 (1pkt)

Wskaż, który z poniższych wzorów przedstawia wiązanie peptydowe.

- a. $\begin{array}{c} -C-NH_2 \\ || \\ O \end{array}$ b. $\begin{array}{c} -C-N- \\ || \quad | \\ O \quad H \end{array}$
 c. $\begin{array}{c} -C-CH_2-N- \\ || \quad \quad | \\ O \quad \quad H \end{array}$ d. $\begin{array}{c} -CH-N- \\ | \quad \quad | \\ OH \quad H \end{array}$

Zadanie 19 (1pkt)

Wybierz grupę produktów, których głównym składnikiem są białka.

- a. ser, wełna, jaja, pierze b. jaja, ser, bawełna, wełna
 c. masło, ryby, ser, mąka d. mąka, jedwab, jaja, szynka

Zadanie 20 (1pkt)

Wskaż, jakie substancje można wykryć za pomocą podanych w tabeli sposobów.

	Reakcja z (CH ₃ COO) ₂ Pb _(aq)	Próba akroleinowa	Próba ksantoproteinowa	Reakcja z bezwodnym CuSO ₄
a.	białko	olej mineralny	tłuszcz	węglowodan
b.	białko zawierające siarkę	tłuszcz	białko	woda
c.	tłuszcz	aminokwas	olej mineralny	alkohol
d.	olej mineralny	białko	węglowodan	białko

Zadanie 21 (7pkt)

Okres połowicznego rozpadu izotopu siarki – 35 jest równy 88 dni. W trakcie jego rozpadu są emitowane cząstki β .

- a. Oblicz, ile atomów siarki – 35 pozostanie po 440 dniach z próbki o początkowej masie 8 gram.
- b. Określ, jaki nuklid powstał w trakcie rozpadu izotopu siarki – 35 oraz napisz równanie jego rozpadu.

Zadanie 22 (7pkt)

Do $0,3 \text{ dm}^3$ roztworu glukozy o stężeniu 15% i gęstości $1,2 \text{ g/cm}^3$ dodano 60 cm^3 wody a następnie rozpuszczono jeszcze 16 g glukozy. Oblicz, stężenie otrzymanego roztworu w procentach masowych przy założeniu, że gęstość wody w warunkach zadania wynosi $1,0 \text{ g/cm}^3$. Wynik podaj z dokładnością do jednego procenta.

Zadanie 23 (12pkt)

Do 200 g wodnego roztworu azotanu(V) srebra(I) o stężeniu 5,17% dodano 150 g 2% wodnego roztworu kwasu siarkowego(VI). Oblicz masę wytrąconego osadu, jeżeli jego rozpuszczalność (w warunkach zadania) wynosiła 0,9 g.

Zadanie 24 (7pkt)

Pewien związek organiczny zawiera ok. 82,76% węgla i ok. 17,24% wodoru. Wiadomo, że 1 dm^3 tego związku w warunkach normalnych posiada masę 2,59 g. Ustal wzór sumaryczny (rzeczywisty) tego związku.

Zadanie 25 (8pkt)

W trakcie zajęć na pracowni chemicznej grupa uczniów wykonywała szereg obserwacji i doświadczeń (opis ich znajduje się poniżej). Podaj nazwy substancji, których wodne roztwory mogły znajdować się w probówkach oraz krótko uzasadnij swój wybór.

Obserwacja 1. W trzech probówkach znajdowały się bezbarwne roztwory a w czwartej roztwór miał barwę niebieską.

Obserwacja 2. Zawartość jednej z probówek posiada charakterystyczny ostry zapach.

Obserwacja 3. Podczas badania odczynu roztworów znajdujących się w probówkach stwierdzono, że w jednej z nich jest roztwór o odczynie zasadowym.

Obserwacja 4. Dodanie zawartości probówki 1. do zawartości:

- probówki 2. spowodowało wytrącenie białego, serowatego osadu, który po pewnym czasie ściemniał.
- probówki 3. spowodowało neutralizację obu roztworów.
- probówki 4. nie spowodowało widocznych zmian.

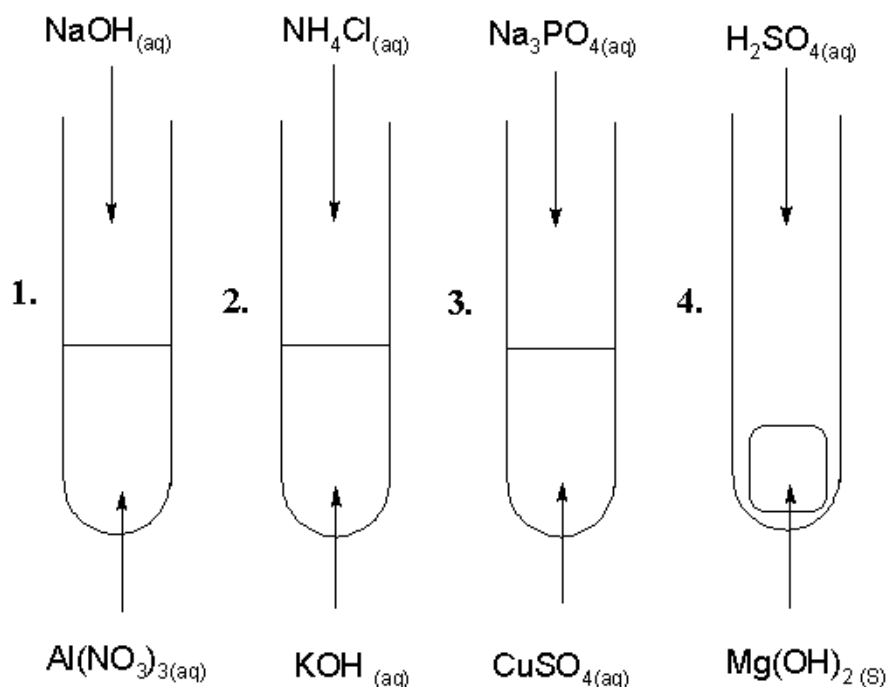
Obserwacja 5. Dodanie zawartości probówki 2. do zawartości:

- probówki 3. wytrącenie brunatnego osadu
- probówki 4. wytrącenie białego, serowatego osadu w niebieskim roztworze

Obserwacja 6. Dodanie zawartości probówki 3. do probówki 4. spowodowało wytrącenie galaretowatego osadu barwy niebieskiej.

Zadanie 26 (8pkt)

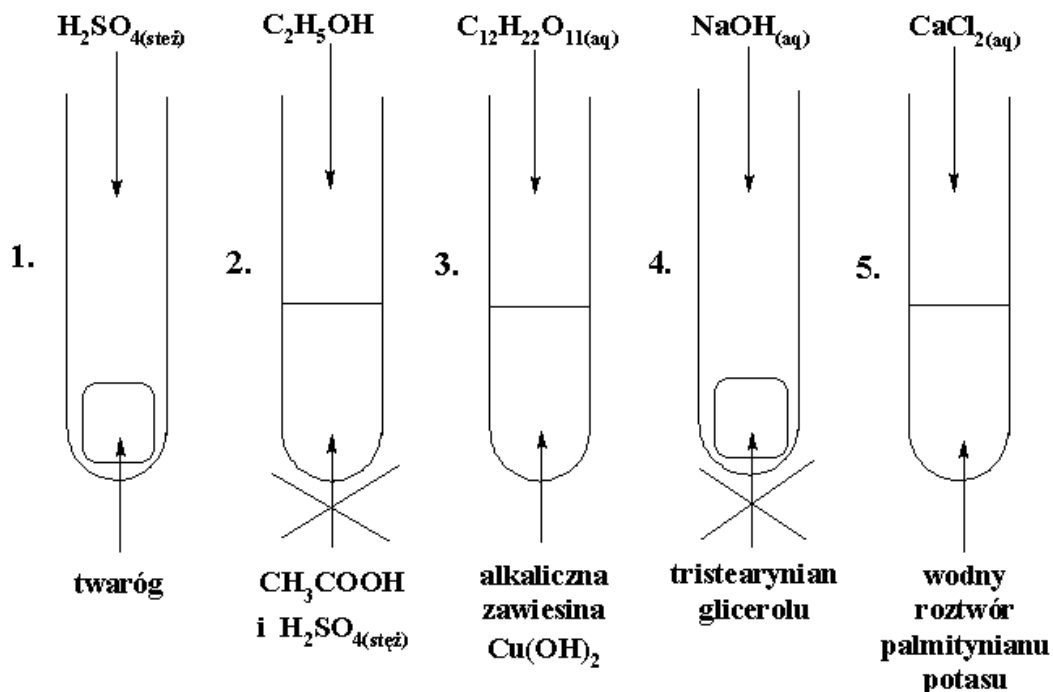
Na zajęciach kółka chemicznego przeprowadzono następujące doświadczenia zgodnie z poniższym rysunkiem.

Zapisz jonowe równania reakcji (pełne i skrócone) zachodzące w probówkach 1., 2., 3. i 4. lub zaznacz, że reakcja nie zachodzi.

Zadanie 27 (6 pkt)

Podaj po jednej obserwacji, jaką można było dokonać w trakcie przeprowadzania reakcji zilustrowanych poniższym rysunkiem w probówkach 1., 2., 3. i 5. oraz zapisz wzorami półstrukturalnymi równania reakcji zachodzących w probówkach 4. i 5.

Zadanie 28 (9pkt)

Posługując się wzorami półstrukturalnymi, ułóż równania reakcji 1.-6. z podanego schematu. Podaj nazwy systematyczne substancji, które ukryte są pod literami A, B, C, D, E, F i G.

